

ILJAS HADŽIBEGOVIĆ (1938 – 2010)

U Sarajevu je nakon duge i teške bolesti 10. februara 2010. godine umro prof. dr. Iljas Hadžibegović, redovni profesor Filozofskog fakulteta u penziji i jedan od najistaknutijih historičara austrougarskog perioda bosanskohercegovačke historije. Njegovom smrću naša historiografija i nauka općenito pretrpjeli su veliki gubitak, jer je profesor Hadžibegović bio historičar koji postavlja standarde i norme, historičar koji je bio uzor ljudima koji ulaze u svijet prošlosti, od studenata, preko magistrskih i doktorskih kandidata, pa do zrelih i već afirmiranih historičara.

Prof. dr. Iljas Hadžibegović rođen je 27. jula 1938. godine u Crniču, općina Bugojno. Osnovno i gimnazijsko obrazovanje završio je u Bugojnu, a studij historije na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, 11. februara 1963. Godine 1964. počinje naučnoistraživački rad zaposlivši se u Institutu za istoriju radničkog pokreta (sada Institut za istoriju), gdje je radio do izbora za asistenta na Odsjeku za istoriju Filozofskog fakulteta u Sarajevu 1. januara 1970. Postdiplomske studije iz Istorije naroda Jugoslavije XIX i XX veka na Filozofskom fakultetu u Beogradu završio je odbranom magistarskog rada 1967. godine. Akademsku 1967/68. proveo je na specijalizaciji u Beču kao stipendist Vlade Republike Austrije. Doktorsku disertaciju *“Postanak radničke klase u Bosni i Hercegovini i njen razvoj do 1914. godine”* odbranio je 10. oktobra 1977. na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. U zvanje docenta na predmetu Istorija naroda Jugoslavije - novi vijek sa savremenom istorijom izabran je 1978, za vanrednog profesora 1981, a najviše nastavno fakultetsko zvanje, redovni profesor, stiče 1987. godine. U periodu oktobar 1987. - septembar 1990. bio je direktor Instituta za istoriju u Sarajevu ne prekidajući radni odnos na Fakultetu.

Naučni opus profesora Hadžibegovića čini više od 100 bibliografskih jedinica. Svoje radove objavljivao je u prestižnim naučnim časopisima, a pored južnoslavenskih jezika radovi su mu publicirani i na engleskom, njemačkom, italijanskom i češkom. Objavljena doktorska disertacija profesora Hadžibegovića doživjela je brojne, veoma pozitivne ocjene u prestižnim naučnim časopisima u zemlji i inostranstvu. Ona je od naučne kritike ocijenjena kao djelo koje umnogome ima karakter ekonomske i socijalne historije Bosne i Hercegovine od sredine XIX stoljeća do 1914. godine. Profesor Hadžibegović je ovom knjigom duboko ušao u analizu društva koje se mijenja kroz proces modernizacije.

Naučna javnost je veoma pozitivno ocijenila i monografiju profesora Hadžibegovića o bosanskohercegovačkim gradovima, koja je doživjela dva izdanja. Dobila je i međunarodno priznanje. Njena uvodna studija prevedena je na češki jezik i publikovana u časopisu Češke akademije „Slovenské historické studie“. Obje navedene knjige po izlasku iz štampe postale su nezaobilazna univerzitetska literatura. Općenito gledajući, profesor Hadžibegović je izučavao tematske oblasti iz ekonomsko-socijalne i demografske historije Bosne i Hercegovine, gdje se afirmirao kao vodeći naučnik u izučavanju socijalne historije novijeg doba. On se, međutim, nije ograničio samo na izučavanje socijalnog aspekta, nego je u nizu radova tretirao i političke dimenzije, posebno radničkog pokreta u kontekstu općehistorijskih kretanja. Naročito je uspio njegov sintetski prikaz razvoja socijaldemokracije u Bosni i Hercegovini do Prvog svjetskog rata u Istoriji Saveza komunista Bosne i Hercegovine.

Profesor Hadžibegović je sa referatima učestvovao na više međunarodnih naučnih skupova u zemlji i inostranstvu: u Lincu 1968, u Beogradu 1979, u Reggio Calabria 1979, u Pragu 1980, u Budimpešti 2001. Bio je stalni učesnik savjetovanja o historijskoj nauci, gdje je dao veoma vrijedan doprinos izučavanju historiografije perioda austrougarske uprave u Bosni i Hercegovini.

U svom više od trideset godina dugom radu na Filozofskom fakultetu u Sarajevu profesor Hadžibegović je učestvovao u svim vidovima i nivoima nastave. Bio je mentor magistarskim i doktorskim kandidatima iz zemlje i inostranstva, kao i predsjednik ili član u više od 20 komisija za odbrane magistarskih i doktorskih disertacija. Doktor Hadžibegović je obavljao niz rukovodećih i odgovornih poslova u nastavno-naučnim i naučnim institucijama, kao i redakcijama naučnih i stručnih časopisa. Bio je član naučnih vijeća Instituta za istoriju u Sarajevu i Orijentalnog instituta u Sarajevu, predsjednik Savjeta RO Filozofski fakultet, prodekan Filozofskog fakulteta, dekan OUR-a za filozofiju, predsjednik Vijeća Odsjeka za historiju i šef Kolegija postdiplomskog studija, član redakcija časopisa „*Godišnjak Društva istoričara Bosne i Hercegovine*“, „*Glasnika arhiva i Društva arhivskih radnika Bosne i Hercegovine*“, „*Hercegovina*“ i „*Naša škola*“, te glavni i odgovorni urednik časopisa „*Opredjeljenja*“ i „*Prilozi*“ Instituta za istoriju Sarajevo. Treba naglasiti da je profesor Hadžibegović dugo godina bio aktivan član Odbora za historijske nauke Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine.

Za svoj nastavni i naučni doprinos profesor Hadžibegović je dobio više nagrada i priznanja. Za rad na Filozofskom fakultetu dobio je priznanje društveno-političkih organizacija (1976), za monografiju *Postanak radničke klase u Bosni i Hercegovini i njen razvoj do 1914. godine* nagrađen je sa dvije nagrade - IGKRO “Svjetlosti” (1980) i Republičkom nagradom za nauku “Veselin Masleša” (1983), a dobitnik je i Plakete grada Sarajeva (1985).

Profesor Ilija Hadžibegović bio je naučnik koji je imao sposobnost da na jednostavan način objasni kompleksne historijske i općenito društvene pojave i procese. Znao je na jednostavan način izreći mudrost. Nije volio velike rečenice, pojavno velike misli pune tuđica i potrebu nekih ljudi od pera da pametno zvuče makar ništa ne rekli. Profesorovi stavovi i zaključci u njegovim knjigama i radovima bili su sušta suprotnost tome – veoma odmjereni i zasnovani na provjerenim činjenicama ■

Edin Radušić

SIMA ĆIRKOVIĆ (1929-2009)

Kada nam ode netko koga istodobno volimo i poštujemo, osjetimo prazninu s kojom se teško nosimo. Takav je osjećaj ostavio neočekivani odlazak akademika, profesora, pedagoga iznad svega, vrsna čovjeka, Sime Ćirkovića. Njegovom smrću izgubili smo puno svi mi koji smo ga poznavali, od njega učili, s njime vodili nadahnute razgovore, prijateljevali. Velik je to gubitak i za povijesnu znanost, napose bosanskohercegovačku i srpsku, jer je prof. Ćirković posljednji u nizu povjesničara koji su se sustavno bavili bosanskim srednjovjekovljem. Njegova *Istorija Bosne* rano se nametnula kao svojevrsni udžbenik studentima povijesti na Filozofskom fakultetu u Sarajevu i taj status je zadržala do danas, što na najbolji način potvrđuje koliko je njezin autor prisutan i cijenjen kao znanstvenik u nas.

Rođen je u Osijeku 29. siječnja 1929. Osnovnu školu i gimnaziju polazio je u Somboru i Beogradu, gdje je potom studirao povijest na Filozofskom fakultetu 1948-1952, a doktorirao 1957. Kratko je radio u Državnoj arhivi u Zrenjaninu i Narodnoj biblioteci u Beogradu. 1955. izabran je za asistenta u Istorijskom institutu SANU u Beogradu, za docenta 1957, izvanrednoga profesora 1963. i redovitoga 1968. na Filozofskome fakultetu na kome je djelovao do umirovljenja 1994. Kao pedagog i profesor uživao je poštovanje brojnih generacija studenata, a kao znanstvenik uvažavanje stručnjaka iz zemlje i inozemstva.

Za bavljenje znanstvenim i nastavnim radom bio je odlično pripremljen, svestrano obrazovan – ukratko erudita. Izvrsno je poznavao jezike na kojima su nastajala povijesna vrela kojima se povjesničari u proučavanju srednjega vijeka služe (la-